

Abstrakt

Tato dizertační práce navazuje na výzkum proměn vědeckého prostředí v posledních desetiletích a jejich vlivu na vědecké profesní dráhy a akademické identity. Specificky se zaměřuje na fenomén opouštění vědecké profesní dráhy, který zkoumá za pomoci perspektivy profesní identity. Vychází přitom z poznání, že akademické identity jsou nedílnou součástí proměn vědeckého prostředí, kterým tak umožňují lépe porozumět, a zároveň ovlivňují rozvoj akademických ambicí. Cílem práce je zjistit, jací lidé, s jakými profesními identitami, do vědy vstupují, a následně ji opouštějí, a z jakých důvodů, a na tomto základě identifikovat překážky rozvoje akademických identit a drah. Zvláštní pozornost přitom věnuje oborovým a genderovým aspektům vývoje profesních identit za účelem prozkoumat vliv specifických strukturních faktorů (zejména oborově specifické organizace vědecké produkce a genderově specifických biografii) a získat informace potřebné pro vhodné nastavení opatření, zaměřených na podporu profesního rozvoje začínajících vědkyň a vědců. Práce vychází z analýzy narativních rozhovorů s osobami, které opustily vědeckou profesní dráhu. Výstupem analýzy je typologie trajektorií vývoje profesní identity začínajících vědců a vědkyň a identifikace faktorů, které k tomuto vývoji a odchodu z vědy přispívají. Oblast sociálních a humanitních věd (SSH) a přírodních a technických věd (STEM) se zdají poskytovat odlišné příležitosti pro rozvoj a udržení si určitých typů vědecké identity, což souvisí s odlišnou organizací vědecké produkce a doktorského vzdělávání a odlišným vztahováním se k formálním pravidlům akademických drah a diskurzu excelence. Oborově specifické nároky se přitom jeví být pro konstrukci vědecké identity důležitější než specifické nároky spojené s genderovými rolami. Nicméně to, jak se lidé k oborovým specifickým vztahují, poukazuje na odlišné dopady genderových dynamik v daných oblastech. Oblast SSH a STEM vytváří odlišnou míru inkluзивity a exkluzivity kolektivní akademické identity, jež má důležité genderové aspekty. Podoba kolektivní identity souvisí s odlišnými strukturními podmínkami vědeckých kariér v daných oblastech a poukazuje na odlišný dopad reformy vědeckého prostředí na konstrukci vědeckých identit v těchto oblastech. Ve STEM oblasti reformy podporují rigidizaci kolektivní identity, zatímco v oblasti SSH spíše její rozvolňování. Rigidizace je spojena s výraznou genderovaností, která přispívá k odchodům žen z vědy. Rozvolňování je naopak spojeno s absencí výraznější genderovanosti a důvody odchodů žen a mužů z vědy v oblasti SSH se nezdají výrazněji lišit a s kolektivní akademickou identitou spíše nesouvisí. V oblasti STEM tak překážku rozvoje vědecké dráhy žen představuje i normativní kolektivní identita, zatímco v oblasti SSH spíše menší zapojení do akademické komunity v porovnání s muži. Práce ukázala, že oblast SSH a STEM vytváří odlišné podmínky a překážky rozvoje vědeckých identit a kariér pro ženy a muže a tyto poznatky reflektuje v závěrečných politických doporučeních.